

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Oppericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
 Voor Oost-Indië en het Buitenland " 2.50
 Afzonderlijke nummers. " 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels " 0.09
 " " " 1000 " " 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd "aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, 7a Heeregracht, Den Haag.
 Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat.
 Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij "HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen. — Hoofdartikel. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Algemeene Berichten. — Ingezonden. — Inhoud der voornaamste Nederl. Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Feuilliton.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie:

Door de tusschenvallende feestdagen moest het Koloniaal Weekblad deze keer een dag later verschijnen.

II. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De tentoonstelling van Ned. Indische kunstnijverheid en huisvlijt in villa Boschoord, Bezuidenhout 18, alhier, zal Zaterdag 21 dezer ten 2 ure worden geopend. Van harte hopen wij, dat vele Haagsche leden der Vereeniging en ook anderen, die er een reisje voor over hebben, daarbij tegenwoordig zullen zijn. Zij zullen zich dien gang zeker niet berouwen, want de aanblik der ruime manège-zaal, waarvan de wanden met keur van fraaie weefsels en batiks uit alle oorden van onzen archipel behangen zijn, is bijzonder mooi en ook onder de andere tentoongestelde voorwerpen zullen de kenners menig fraai stuk vinden, dat een lust is om te zien.

De toegangsprijs is voor leden der Vereeniging op f 0.10, voor huisgenooten van leden op f 0.25 en voor niet-leden op f 0.50 gesteld. Daar de opbrengst bestemd is tot leniging van den nood der arme, na de jongste watersnooden, aan hevige koorts en huidziekten lijdende bevolking van Midden-Java en Madoera, twijfelen wij niet of zij die 't missen kunnen zullen bereid zijn iets meer te offeren, waartoe een gesloten bus bij den ingang zal worden geplaatst.

Gelukkig kunnen wij nu reeds meedeelen, dat wij dezer dagen ten bate der ongelukkige slachtoffers opnieuw mochten ontvangen:

van N.N. te Baarn. f 75.—
 Moge dit goede voorbeeld veel navolging vinden

III. Van de Afdeling Zutphen:

Onder voorzitterschap van den heer Th. J. A. van Zijl de Jong werd heden de algemeene vergadering gehouden.

In het jaarverslag wordt allereerst melding gemaakt van de tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid op 22 April het vorig jaar. De expositie slaagde volkomen en trok 700 bezoekers, waarvan 348 betalenden.

Dank wordt gebracht aan den directeur der Kunstnijverheidsschool den heer N. van den Hoef, voor

den verleenden steun en aan de dames van Baak en Tromp te 's-Gravenhage.

De geldelijke opofferingen, die deze tentoonstelling van de afdeling eischten, maakten het niet mogelijk meer dan één lezing te geven.

Het ledental is niet toenemende; de afd. telde 31 Dec. 1905 2 donateurs en 64 leden.

De rekening over 1905 wees in ontvangsten en uitgaven aan f 275.49; het batig saldo was f 84.10½. Zij werd goedgekeurd.

Namens de afd. werd in het Hoofdbestuur het denkbeeld besproken om van "Oost en West" opnieuw een beweging te doen uitgaan: door het schoolonderwijs bij de Nederlandsche jeugd meer kennis en belangstelling voor onze koloniën aan te brengen. Als eerste stap daartoe was de vraag te stellen: wat gedaan kan worden vooral om de medewerking der onderwijzers te verzekeren?

Dit jaarverslag werd goedgekeurd. Voor de vacature in het Hoofdbestuur wegens periodieke aftreding van den heer Th. J. A. van Zijl de Jong werd een tweetal gesteld, bestaande uit dezen en den heer A. Walland.

In het bestuur der afdeling werden herkozen de aftredende hh. v. Zijl de Jong en F. J. D. Noordhoek Hegt; in de vacature ontstaan door het vertrek der hh. Brounrius van Nidek en J. A. in 't Veld werden gekozen de hh. C. G. Lagerwey en W. C. Staring.

Tot afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde ter algemeene vergadering der vereeniging werden aangewezen de hh. Walland en Lagerwey.

Hierna werd de vergadering gesloten, waarbij de voorzitter de leden hartelijk opwekte om het aantal leden te doen toenemen.

IV. Van de Afdeling Amsterdam:

De Afd. Amsterdam van de Vereeniging Oost en West heeft het voornemen in den a.s. zomer gedurende 4 weken (Juli—Augustus) een tentoonstelling te houden van voorwerpen, betrekking hebbende op Indische kunst, kunstnijverheid, huisvlijt, enz., waarvoor door heeren B. en W. van Amsterdam welwillend eenige zalen van het Stedelijk Museum zijn afgestaan. Het Uitvoerend Comité wenscht daarvoor een waarborgfonds te vormen van f 3.000.— in aandeelen van f 5.—, terwijl bij wetslagen der expositie aan de deelnemers het bedrag geheel of gedeeltelijk wordt terugbetaald. In verband met het vormen van dit waarborgfonds heeft het Comité een circulaire met aangehecht intekenbiljet doen drukken en dit toegezonden aan alle leden der Afdeling Amsterdam, en aan allen in den lande, van wie het Comité mag verwachten, dat ze met het schoone doel der expositie: meer belangstelling wekken voor het Nederland tusschen de tropen, zullen instemmen, zoowel particulieren als cultuurmaatschappijen, bank-instellingen, stoomvaartmaatschappijen, enz., terwijl het Comité tevens de vrijheid nam, aan de zusterafdeelingen in den lande eenige circulaire toe te zenden. Het aanvankelijk resultaat is van dien aard, dat het Comité met vrouwen de verdere uitvoering der voorbereidende werkzaamheden durft ter hand te nemen, terwijl beleefd op verdere inzending der intekenbiljetten wordt aangedrongen.

In de tweede plaats komen de voorwerpen, die tentoongesteld zullen worden. Nauwelijks hadden de dagbladen in den loop des jaars aan het voornemen tot het houden eener expositie ruchtbaarheid gegeven, of van verschillende zijden ontving het Bestuur der Afd. Amsterdam reeds toezegging van inzendingen, waaronder zeer kostbare en zeldzame. Het Uitvoerend Comité is reeds met de inventarisatie der toezeggingen begonnen, maar zou nog gaarne meer steun in die

richting ontvangen. Het Comité verzoekt beleefd ieder, die tijdelijk iets voor onze expositie wil afstaan, daarvan mededeeling te doen aan onzen 1sten secretaris, zoo mogelijk met opgave van aantal en naam der in te zenden voorwerpen.

Dat velen in den lande aan onze roepstem mogen gehoor geven, zoowel door deel te nemen in het waarborgfonds als door inzending van voorwerpen.

Het Uitvoerend Comité bestaat uit de Heeren:

Mr. H. Smeenge, Lid der Tweede Kamer en Voorzitter der Afd. Amsterdam; E. A. H. van der Heide, oud O.-I. Ambtenaar en Directeur van het Nederl. Schoolmuseum; Mr. J. W. Sikman, advocaat en procureur, 1ste Secretaris der Afd., Singel 390; H. W. Praasterink, oud-leeraar aan het Gymnasium Willem III te Batavia, Penningmeester, Nic. Maesstraat 30; J. B. Rodenburg, hoofd eener school, 2de Secretaris, Da Costakade 52; T. P. Almerood, officier der artillerie W.-I.; P. L. van Genderen, koopman; H. Kohlbrugge, suikerchemiker; Jos. Polak Jzn., fabrikant; H. Th. Rolandus, assuradeur; I. P. H. Witkamp, assuradeur en A. Zon, oud-majoor der genie, O.-I.

P.S. Van de reeds verzonden circulaire zijn een viertal als onbestelbaar teruggekomen. Het Comité verzoekt den leden beleefd, adresveranderingen aan den Secretaris op te geven.

Hoe de burgerlijke geneeskundige en veterinaire dienst en die van het ijkwezen in Nederlandsch-Indië zouden kunnen en moeten worden.

(Aangeboden.)

III.

Voorts zouden op het etablissement nauwkeurige opgaven moeten berusten omtrent alle in het ressort woonachtige of werkzame inlandsche volksmedici, vroedvrouwen, mannelijke en vrouwelijke doekoens, masseurs en masseuses (toekang pidjët en toeroll), geneeskundige waarzeggers, tooverspreukzeggers of heil-afbidders, kiezen-trekkers en tandenvijlers, geneesmiddelen-makers of -verkoopers, niet alleen de inlandsche, maar ook die onder de Chineesche bevolking en de vreemde Oosterlingen, zoo ook van hun geneesleer, anatomische kennis, samenstelling en gebruik van hunne geneesmiddelen etc. etc. alles in den vorm van monografische beschrijvingen, welke gestadig worden uitgebreid, bijgewerkt en aangevuld. Op gezette tijden, b.v. eens per kwartaal, worden alle deze personen of bepaalde categorieën hunner bij het districtshoofd verzameld, liest op den dag der districtsvergadering, opdat hun dan door den geneeskundigen ambtenaar in herinnering worde gebracht wat hunne plichten zijn; hoe ook zij, bij de bevordering van den algemeenen volkstoestand, dien der volkshygiëne, eene nuttige rol kunnen vervullen.

Het zou natuurlijk verkeerd zijn, indien men zoogenaamd «met forschen greep en krachtige hand» oude volkstradities wilde omstooten. Alles, wat op sanitair gebied in de inlandsche maatschappij thans neutraal of onschuldig kan worden genoemd en, van zelf sprekend, alles wat beslist heilzaam is, taste men niet aan, maar bestendige het. Alleen wat positief verkeerd en schadelijk voor de gezondheid is, b.v. de barbaarsche gebruiken

en verrichtingen bij barende vrouwen, verbiede men ten strengste. Zonder aan die inlandsche vroedvrouwen (*doekoen beramak*) bepaald onderwijs in de verloskunde te geven, zoude men haar toch naar het etablissement kunnen oproepen, en met behulp van de daar aanwezige, gediplomeerde vroedvrouw instructies kunnen geven omtrent al het verkeerde en wreede, dat zij ouder-gewoonte bij hunne patienten toepassen, en tengevolge waarvan reeds duizendtallen den folterdood hebben ondergaan, letterlijk vermoord zijn. Onze moderne humaniteit behoort front te maken tegen deze middeneeuwse mishandelingen. Dit onderwijs zou tot resultaat hebben, dat die doekoens zoo ver werden gebracht, dat zij dadelijk een geval kunnen onderkennen, waarbij vakkundige hulp moet worden verleend, zoo ook dat zij van zindelijkheid en antiseptie de noodige begrippen krijgen.

Als plaats van uitvoering dezer maatregelen zoude men het zij 't een of ander bestaand gebouwte moeten bezigen, of, waar mogelijk, districtsgevangenissen of inspectieloodsen vergrooten, of speciale kleine gebouwen in semi-permanenten stijl daarvoor oprichten, dan wel gebruik maken van de pendopo's van districts- en onderdistricts-hoofden, van dessahoofden, dessabestuursleden of goede personen, voornamelijk tot het houden van instructieve vergaderingen, het geven van leiding en aanmoediging. Onderzoekingen, geneeskundige behandeling, geneesmiddelen-verstrekking zouden in speciale daartoe ingerichte gebouwen moeten plaats hebben, dergelijke bv. als de inspectieloodsen voor de prostituees. In zulk een goed afsluitbaar, onder voldoende toezicht staand gebouwtje, in de nabijheid der woning van een inlandsch, of europeesch bestuursambtenaar gelegen, zouden ook de medicamenten en verbandmiddelen gedeponeerd kunnen worden; men heffe vooral de bestaande voor-christen op, volgens welke een Controleur BB. op Java een kast met geneesmiddelen mag hebben en daarvan op aanvraag aan de bevolking verstrekken. De bevolking zou zich dan echter rechtstreeks hebben te wenden tot het etablissement, of bedeed worden op den dag, dat de geneeskundige ambtenaar ter plaatse komt, hetgeen deze minstens eens per week doet. De aanraking met de bevolking zou daardoor veelvuldiger en beter zijn dan thans het geval is.

ad. e. Op zijn tournees worde de geneeskundige ambtenaar vergezeld door een helper of krijgje van bestuurswege desgewenscht een politiebeambte mee. Behalve dat hij zelf politiebevoegdheid bezitte, moet hij alom op den bijstand van de gewone politieorganen kunnen rekenen. Hij zij bevoegd om, waar hij het noodig acht, van alle pasars warongs, toko's, enz. monsters van eetwaren en dranken op te vragen of te doen opvragen, en deze te zenden naar de landsapotheken of het Hooft-Etablissement, ten einde in het laboratorium met of zonder analyse te worden onderzocht, en mocht het blijken, dat ze voor de gezondheid nadeelige bestanddeelen bevatten, of niet in de voorgeschreven samenstelling zijn vervaardigd (b. v. drinkstroopen met te weinig suiker) den overtreder, bedrieger of vervalscher de voorgeschreven straf te doen ondergaan.

FEUILLETON.

In de binnenlanden van Sumatra.

DOOR

E. Baron BINDER-KRIEGLSTEIN.

Uit de *Kreuzzeitung* vertaald door L. J. v. d. B. v. R. III.

Zoodra het begon te schemeren, waren wij blij op te staan en dit door muskieten geplaagde bivak te kunnen verlaten.

In een kwartier tijds is alles gepakt, de ketting-gangers nemen de zware kisten op de schouders. Op 't oogenblik, dat wij willen afmarcheeren kunnen wij echter het olifantenpad niet meer vinden, en moeten dus om den steilen heuvel te beklimmen ons door het hoge gras heenworstelen. Daarop volgen wij twee uur lang een zeer moeielijk te herkennen voetpad, dat zich ten slotte zuidwaarts wendt en aan den anderen kant van een afgrond bergafwaarts voert. Ik was met den sergeant vooruitgesnel en wij wachtten nu op anderhalven meter afstand van den afgrond op onze colonne, als de sergeant eensklaps op opgewonden toon uitroept: „Een olifant!”

De marechaussee's komen in allerijl toegeschoten en toen zij het kolus op ongeveer twee honderd meter afstand zagen staan, maakten zij aanstalten om een krachtig „hoera” uit te stooten. Mijn wanhopige gebaren om hen te beduiden, dat het beest hen vermorselen zal, begrijpen zij niet — zij zijn volmaakt dol — „gadjabesar!” (een groote olifant) roepen zij uit.

Eindelijk ten einde raad, smijt ik eenige kerels op den grond en ofschoon zij wel weten, wat ik hier-

Deze zelfde bevoegdheid ware te gelijktijd ook aan het hogere politie-personeel, als Wedono's, Patih's, Controleurs en Assistent Residenten toe te kennen. Mocht de vervalsching reeds op het etablissement kunnen worden onderzocht en vastgesteld, dan zou zulks natuurlijk ook voldoende zijn, mits door eene officieele verklaring van den geneeskundigen Ambtenaar gestaafd, nl. in die gevallen, dat het verboden bijmengsel, zooals kalk bij rijst b.v. gemakkelijk te constateeren zij, zonder dat daarvoor eene afzonderlijke chemische analyse elders gevorderd wordt.

ad. d. de gezondheids-politie omvat het toezicht op de zindelijkheid van woningen en erven; bevoegdheid tot demping van modderpoelen, slooten en ander stilstaand water; bemoeienis met drinkwater, drinkwatervoorziening, faecalien-afvoer, ongezonde woningen, abattoirs; toezicht op den sanitaren toestand van alle landsgebouwen met inbegrip van die der Staatsspoorwegen. Waar noodig diene zij voorstellen tot verbetering in; van elk tot al zijn Chefs gericht voorstel wordt eene copie gezonden aan den betrokken Ass.-Resident, van de ergste misstanden of overtredingen onder opmaking van proces verbaal.

ad. e. Op gezette tijden kome de schoolarts in de inlandsche alsook europeesche inrichtingen van onderwijs binnen zijn ressort en onderzoek de gezondheidsstoestand der leerlingen; van dit b. v. eens in de drie maanden plaats hebbend onderzoek bringe hij een beredeneerd verslag uit, waarvan aan de respectievelijke ouders extracten worden toegezonden, opdat zij hieruit kunnen weten, wat zij voor hunne kinderen moeten doen ter genezing of voorkoming van vergering der aanwezige kwalen, welke o. a. zoo dikwijls betrekking hebben op het gezicht, gebit, de adenoïde gezwellen, enz. Telkens als zulk een onderzoek op inlandsche scholen plaats heeft, zou het zich ook uit kunnen strekken tot de leerlingen der *langgars* en *pesantrens*.

Met behulp van de inlandsche gouvernementsonderwijzers zouden evenals boven voor de volksmedici aangegeven op de vaccineeringsplaatsen hygienisch en sanitair onderwijs kunnen worden gegeven. Den leerlingen, lijdende aan eene besmettelijke ziekte, zoude het verdere bezoek der school, na het geneeskundig onderzoek, kunnen worden verboden (o. m. wegens huidziekten, oogontsteking).

Niemand zal tegenspreken, dat op dit gebied een uitgebreide taak, een rijk arbeidsveld open ligt. De Regeering mag zich door de ongetwijfeld hooge, benodigde kosten niet laten afhouden dergelijke regeling in te voeren; het is zelfs eene dure plicht, om hier royaal en met energie aan den arbeid te gaan, een arbeid, zeer vruchtbaar voor de toekomst, en daarbij van groot nut en ten rijken zegen voor Java's bevolking, terwijl ook de wetenschap in het algemeen er door zal worden gebaat.

Men zal vragen: hoe zal één man al dit belangrijke werk in zijn ressort kunnen doen? Gaat dit niet zijne krachten te boven?

Maar men vergeete niet, dat hij twee machtige officieele bondgenooten heeft: het Binnenlandsch Bestuur en de gouvernementsschool, zoomede op de plaats-n waar deze gevestigd is, ook de Zen-

mede bedoel, vliegen zij als propfen weer in de hoogte en als ik ten slotte met onnoemelijke moeite hen achter de heuvels heb gejaagd en er diepe stilte heerscht, keert het kolus zich om en verdwijnt.

Het was tot nu toe onmogelijk geweest om te schieten, daar het dier met het achterdeel naar ons toe stond en ik het van uit de steilte hoogstens een schot in den nek had kunnen toebrengen — en dat kan al is het ook nog zoo goed gericht een dergelijk reusachtig beest niet hinderen. Waarschijnlijk had het ons bespeurt en daarom was het nu zaak het vooruit te loopen en het den weg af te snijden, ten einde het van voren te kunnen beschieten. Toen ik met dat doel de colonne opdroeg hier te blijven wachten zonder enig geluid te geven en twee vrijwilligers vroeg mij te willen vergezellen, bood zich geen der helden daartoe aan. Toen daarop de brave sergeant twee soldaten er voor aanwees, weigerden beiden, waarop de oude Amboneesche korporaal en nog een andere Ambonees aanboden mij te vergezellen. De goede Schaffhauser ging natuurlijk ook mede en wij daalden bijna loodrecht, langs een drogen bergpas af en kwamen ten slotte in den afgrond terecht — maar zagen geen olifant!

Naar de sporen en de uitwerpselen te oordeelen was hij alleen geweest — één dier booze schelmen, die wgens ongepast gedrag door de kudde „doodverklaard” worden, en dan alleen rondwalen, overal angst en schrik verspreidend. Het voetspoor bracht ons in een dicht bosch, waar wij het verloren, daar wij geen Inlandsche spoorzoekers bij ons hadden en de Europeanen zich op dit punt niet met hen kunnen meten.

Wij klauterden dus andermaal naar boven en namen nogmaals de landstreek in oogenschouw. Wij konden

ding.

Van Landswege moeten tevens worden uitgegeven geneeskundige volksboekjes, in de landstaal gesteld, van eenvoudige platen voorzien en tegen lagen prijs verkrijgbaar; b. v. over algemeene hygiëne, kraamvrouw en kind, oogen, mond en ooren, wondenbehandeling, preventieve gezondheidsleer, voor den prijs van niet meer dan f 0.10. Verplicht zij het bezit er van voor dessa-hoofden en één lid van het dessabestuur. Bovendien worde er van landswege uitgegeven: een in het Maleisch gesteld boek, dat diezelfde onderwerpen uitvoeriger behandelt en niet meer dan f 1 ko-te; dit behoort in het bezit te zijn van de inlandsche bestuursambtenaren met uitzondering van mantri en schrijvers, voorts van alle hoofden van inlandsche scholen, daar het de grondslag is, waarnaar gehandeld moet worden. Door het bestuur, ook het Europeesche, worde alle orders en maatregelen gegeven in overeenstemming met of gebaseerd op dezen Maleischen leidraad. Voorts worden met het Maleische en de populaire boekjes als richtsnoer op de districts- en onderdistrictsvergaderingen orders gegeven en maatregelen getroffen, besprekingen gehouden, en stipt nagegaan hoe aan deze zaken en het vroeger geordonneerde de hand wordt gehouden. Dit kan ook telkens geschieden in de gevallen, dat de bestuursambtenaren met de bevolking in aanraking komen, bv. bij het doen van tellingen, verkiezingen van dessa-hoofden, op tournees, bij dessa-bezoek etc.

Een tweede machtig hulpmiddel is de school; aan het onderwijs in de natuurlijke historie ware één uur 's weeks dat van hygiëne te verbinden, of dit zelfstandig te geven voor het geval er in het eerste niet werd onderwezen; in de laatste twee studie jaren waren de volksboekjes geheel door te werken, gesteund op het voorlichtend onderricht van den onderwijzer uit zijn Maleische boek. Maar niet alleen tot de Gouvernementsscholen, ook tot de gesubsidieerde en ongesubsidieerde particuliere scholen, de godsdienstscholen ware dit onderwijs uit te breiden. Het onbevredigend resultaat met de landbouw-volksboekjes verkregen, zij in deze een waarschuwend les. Die geneeskundige boekjes moeten werkelijk *leven* en hiertoe ware de examineer-methode in toepassing te brengen die de belangstelling werkelijk doet groeien. Zowel de leerlingen op de scholen, de patienten op de polyklinik, de moeders op de vaccinatiedagen, de koelies en prostituees, dessa-hoofden en bestuursleden op de onderdistrictsvergaderingen, als de inlandsche ambtenaren op de conferenties moeten voortdurend, zij het ook met lange tusschenpoozen, telkens, waar het pas heeft, geëxamineerd, onderzocht worden over dit onderwerp; hoe vaker, hoe beter, want waar allerlei ziekten voortdurend optreden, is ook voortdurend preventief en repressief handelen daartegen noodzakelijk, en omdat de vijand groot, sterk, alom tegenwoordig is, moet hij ook van alle kanten met alle beschikbare krachten worden bestookt en bestreden; het monster zal men wel niet vermogen te dooden, maar toch hem zijne gittanden kunnen uitbreken, zijn klauwen en tanden afvlijen. Daartoe zijn wij *verplicht*; dit *moet* Nederland doen, als maatregel tot stuiting van verdere inzinking, en daarna als begin van

slechts den top bereiken wanneer wij onze bagage in den steek lieten want het pad dat wij nu nog ongeveer 300 meter hoog moesten volgen was wel begaanbaar voor een toerist, maar niet voor een zwaar-beladen kolonne.

Wij konden evenmin rechtstreeks naar het Zuiden afdalen, hoogstens naar het Zuidwesten, daar alle waterlopen dezelfde richting namen en wij dan wel een twaalfal bergpassen zouden moeten overtrekken. Daarom besloten wij, nadat ik de kolonne bij elkaar geroepen had, het breede olifantenpad te volgen dat naar het Zuidwesten voerde.

Nauwelijks hadden wij een kwartier gemarcheerd of wij hoorden achter onzen rug een tiental schoten vallen. Ik had mijn manschappen ten strengste verboden te schieten, tenzij zij overvallen werden en daarom keek ik den sergeant vragend aan: „Wat is dat? Wellicht een klewang-aanval?” De oude Schahohins luisterde een poos lang met alle aandacht. „Nee, het zijn schoten van onze geweren — zij schieten zeker op herten”. — „Hoe dat zoo? Wij hebben het toch ten strengste verboden”. De sergeant haalde de schouders op: „Ja, 't is waar, zij mogen het niet doen”. Geen zweem van drift of boosheid was er bij hem te bekennen! Men heeft het verboden, men stoort er zich niet aan, haalt de schouders op en denkt: „Nu, enfin dan maar”, en de discipline is daarmede weer hersteld. Een gemoedelijke opvatting hebben die menschen! Maar zoo is het in 't geheele Hollandsche koloniale leger gesteld, en waarom zouden deze lieden beter zijn dan hun 34000 kameraden? Schahohins ziet hiervan volstrekt de noodzakelijkheid niet in.

Natuurlijk hadden de soldaten de herten misgeschoten — een inboorling kan niet schieten met onze ge-

opheffing van Java.

De volksboekjes kunnen worden verkoopbaar gesteld in de etablissementen en bij gelegenheden van het vaccineren e.a. Dit laatste ook daarom, wijl daarbij successievelijk de geheele bevolking opkomt en zich er niemand aan kan onttrekken; dus iedereen krijgt op zijn beurt den geneeskundigen ambtenaar te zien en te hooren, terwijl ook lieden, die direct op een bepaalden dag op de vaccineringplaats niets te maken hebben, altijd kunnen komen luisteren. Aldus werkzaam, gesteund door bestuur, school en boekjes, niet bezwaard door de zorg voor particuliere practijk, zal deze ambtenaar aller weldadigst werkzaam kunnen zijn; de algemeene geest zal bij miljoenen ingezetenen na niet al te langen tijd geheel veranderen en de algemeene welvaart aldus ook langs indirecten weg bevorderd kunnen worden.

In overweging verdiende het te worden genomen, of er niet in elk ressort een gezondheidsraad zou moeten worden opgericht, onder presidium van het hoofd van plaatselijk bestuur en den geneeskundige ambtenaar als expert met dubbele beslissende stem en verder samengesteld uit vier leden, waarvan twee of drie niet-Europeanen.

De geneeskundige ambtenaar heeft dus een werkkring, die voor een groot deel gelijkt op die van de zending-artsen. Om het ambt goed te kunnen beoefenen is vooral noodig liefde tot het volk, afwezigheid van eer en pronkzucht, ijverige toewijding en bescheidenheid van optreden; op hem moet toepasselijk zijn de spreuk: *Ein guter Arzt soll ein guter Mensch sein.*

(Wordt vervolgd.)

Pers-kroniek.

Inhoud: Nogmaals Blanda in De Controleur over «Pacifictie en fictie» op Atjeh. — Een gerucht-makend persdelict in Ned-Indië: «Justus» in de Avondpost over het lastergeding van den heer K. Wijbrands, hoofdredacteur van het Nieuws van den Dag in Ned-Indië. — Curaçaosche brochures.

Wij beginnen langzamerhand den slapen tijd te naderen, waarin voor hen, die naar koloniale artikelen in de pers zoeken, weinig te vinden is. In den vaderlandschen hoek van den perswinkel is het om dezen tijd van het jaar reeds gewoonlijk slapper, laat staan in de indische afdeling. De specialiteiten met de koloniale verslagen «op de boekenplank», zooals het *Nieuws van den Dag van Ned-Indië* het eens geestig uitdrukte, werken natuurlijk het geheele jaar door. Uit zoo'n koloniaal verslag, ook al halen de schijvers van deze categorie het niet aan, is om zoo te zeggen elken dag, neen, elk uur één artikel te fabriceren, maar actueel zijn dergelijke pennevruchten niet. Het zijn eigenlijk dorre archief-studies, die per ongeluk in de kolommen van een of ander dagblad verzeild raken. Ze zijn onleesbaar door de saaiheid en futiliteit van stijl; niemand leest ze dan ook. Hoe ter wereld kan een nederlandsch publiek zich b.v. interesseeren voor een uitvoerige studie over de landrente op Java? — of voor een bejefering der rentabiliteit van productieve of niet-productieve openbare werken? —

Voor onze rubriek ziet het er dan ook deze week slecht uit.

De «stof» is maar zeer gering.

Gelukkig laat «Blanda» in *De Controleur* van 14 April ons niet in den steek.

Zijn derde artikel echter van de serie, getiteld «Pacifictie en fictie» is evenals de voorgaande meer sprokkel-

weren, maar daarentegen zijn zij uiterst behendig met de klewang en ofschoon zij voor een olifant, een neushoorn of een tijger als een haas wegloopen, zijn zij in het gevecht tegen de Inlanders zeer dapper, vooral de Ambonezen.

Toen de manschappen terugkwamen, maakte de sergeant hen nog weder eens attent op het bovengenoemde verbod en daarna haastten wij ons verder — door den bergpas heen, die op sommige plaatsen zóó nauw wordt, dat wij door het water moeten baden of langs de rotsachtige kanten moeten kruipen. Na verloop van een uur vinden wij op een open plek een verlaten legerplaats van inboorlingen. De grond is nog vochtig van de afdruppen hunner zolen — de vuren zijn nog niet geheel uitgedoofd — geen twijfel, of de Atjehers hadden deze legerplaats verlaten, toen zij onze schoten hoorden.

Wij konden opmerken dat er minstens acht inboorlingen geweest waren, die ons onmogelijk hadden kunnen ontkomen wanneer wij hen onverhoeds overvallen hadden. En zoodoende ging de eenige gelegenheid die zich ooit voor mij opdeed om eens slaags te raken met de inlanders, verloren door het gebrek aan discipline der soldaten, want nooit heb ik meer sporen van den vijand kunnen ontdekken op de talrijke expedities, die ik later nog ondernam.

Natuurlijk zetten wij hen toen dadelijk na. Wij namen een Ambonees mede, zeven man moesten achterblijven tot bedekking der bagage. Wij snelden voort op de verse sporen der inboorlingen. Weldra verdeelden deze zich; hier en daar was één hunner naar rechts of links afgeslagen en de voetstappen werden hoe lan-

werk uit de indische en nederlandsche pers, waaruit hij een en ander te zamen voegt, aangaande den toestand op Atjeh, dan wel geheel oorspronkelijk werk.

In dit verband wijst hij thans op een bericht in het *Nieuws van den Dag van Ned-Indië*, waarin een verhaal wordt gedaan van een prauw, die notabene vlak nabij Oleh-leh door «kwaadwilligen» werd beschoten, tengevolge waarvan de stuurman een dag later aan zijn bekwamen wonden overlijdt.

Maar, waar is dan toch, «vraagt Blanda», dat «groot» deel van Atjeh, waar het nu reeds veiliger zou zijn dan op Java? — En sedert het Amsterdamsche orakel zich zoo uitliet, zijn nagenoeg twee jaren van pacificatiegezwog verlopen, zoodat dat deel dus alweer een heel stuk «groter» zou moeten zijn en men veilig zou mogen aannemen, dat het varkentje nu wel minstens op één oor na gewassen en het eenmaal zoo roerige landje vrijwel in een waar Arcadië herschepen zal zijn. Zijn er nog meerder en sprekender bewijzen noodig voor de schandelijk misleiding, willens en wetens, van het Nederlandsche Volk? —

Het antwoord wordt ons in een volgend artikel toegezegd.

* * *

Van belang is ook een artikel van «Justus» in de *Avondpost* van 14—16 April. Hierin wordt de aandacht gevestigd op de zaak van den indischen journalist, den heer K. Wijbrands, die wegens «laster» tot 14 dagen gevangenisstraf is veroordeeld. De klacht van den schrijver, dat deze quaestie hier te lande te weinig de aandacht heeft getrokken, is inderdaad waar.

Toen indertijd de heer Vierhout werd «gecijfeld» omdat hij den naam van den zegsman van een geïncrimineerd artikel niet wilde verklappen, stond de geheele journalisten-wereld in Nederland overeind. Telegrammen werden naar Indië gezonden, de «hulde» was niet van de lucht af. Het zou nu eens «princiep» uitgevochten worden die quaestie tussehen de op wraak beluste indische justitie en de pers, draagster der moderne ideeën.

Iedereen herinnert zich nog wel hoe treurig die «princiep» strijd, zoo hoog opgezet en waarbij zooveel voorbarige «hulde» aan te pas kwam, is afgelopen.

De heer Vierhout vertelde kalmjes aan den heer officier van Justitie den naam van zijn zegsman, nadat hij hiertoe machtiging van den delinquent had gekregen.

In stede van te zeggen: Mijnheer de officier, ik zit hier goed in Harer Majesteits-doos, machtiging of geen machtiging, van mij krijgt u den naam van dien heer niet te hooren, nu niet en nooit, zoodat het werkelijk een «princiep» strijd was gebleven tot het einde toe, ging het geval toen als een nachtkars uit.

Maar dit daargelaten; wij herinneren er slechts even aan, in tegenstelling met hetgeen thans met den heer Wijbrands is gebeurd, een zaak waar ongeveer dezelfde beginselen in het gedrang komen, maar die een weinig princiepeler wordt uitgevochten. Ook al verneemt men er hier, buiten de gewone couranten-berichten, zoo goed als niets van en is er van «hulde aan het slachtoffer» niets te bespeuren.

De heer Wijbrands wil n.l. geen «gratie» vragen, want aan den «laster» verklaart hij niet overtuigd te zijn zich schuldig gemaakt te hebben. Waar hij het geïncrimineerde artikel uit de *Locomotief* overnam en het slechts van eenig commentaar voorzag, daar zijn z. i. de «elementen van laster» niet aanwezig. Een zienswijze ook door «Justus» in de *Avondpost* onderschreven. Laten wij er hier bijvoegen, dat de «laster», waaraan de heer Wijbrands zich volgens den Raad van Justitie heeft schuldig gemaakt, «juridische laster» is, iets, dat in Indië en soms ook wel in Nederland, als het persdelicten geldt, heel iets anders is, dan wat in het gewone leven onder «laster» wordt verstaan. De heer Wijbrands heeft n.l. een mijnbouwwendelaar bij het vestje gepakt. De laster is dus nog al niet heel erg. Ten einde nu echter aan den onmogelijken toestand, ontstaan door dit dwaas toepassen van het indische drukpersreglement een einde te maken, althans er nadrukkelijk de aandacht op te vestigen, in de flauwe hoop, dat er spoedige wijziging van het reglement volgen zal, wil de

ger hoe zeldzamer — eindelijk slechts drie meer — toen twee, en nadat wij ongeveer een uur geloopt hadden, konden wij maar één enkel duidelijk voetspoor ontdekken, dat zich plotseling in een olifantenpad verloor.

Jammer dat wij zooveel moeite gedaan hadden om ten slotte niets te krijgen, want de woeste romantiek van den bergpas met zijn rotswanden en zijn reusachtige boomen had meer opmerkzaamheid onzerzijds verdiend. Wij moesten ongeveer een uur wachten, vóórdat de anderen met de bagage ons hadden ingehaald, klauterden toen tegen de wanden van den bergpas naar boven, en zagen op ongeveer vijf kilometer afstand het dorp Pantja — het treurige overblijfsel van meer dan twintig kampongs, en ook deze laatste schijnt aan het uitsterven te zijn, want wij zagen er slechts een twaalftal mannen en de rijstvelden waren in een slechten toestand. Het loonde volstrekt de moeite niet meer het veld te bebouwen, vertelde de Teungkoë — het opperhoofd van het dorp, ons later, want de olifanten kwamen daar geregeld het gewas plat trappen.

Wij namen te Pantja onzen intrek in de menas, zoo noemt men in Atjeh het huis voor de doortrekkende reizigers. Het ligt aan den ingang van het dorp, dient tegelijkertijd tot vergaderlokaal en is gebouwd op dezelfde wijze als de kamponghuizen. Deze gebouwen hebben het voordeel dat zij zeer koel en luchtig zijn en dat men ze door het ophalen der ladders dadelijk in een toestand van verdediging kan brengen. Ook is men er tamelijk wel beveiligd voor ongedierte en slangen evenals voor muskieten.

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

Zeer mooie Gandaria assin en Atjar Gandaria Bombaye dueks, Palmine (planten vet) Windham Corn (mais) Nangoeng Thee, Goela aren, Ketjap Benling, Roodë visch etc.

GERASPTE KLAPPER.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 58 a

Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertalingen

Proefles gratis.

Prospectus franco.

W. POPPINK,

Zadelmakerij.

Reisartikelen.

141-143 Prins Hendrikstraat

DEN HAAG.

heer Wybrands dan den *Indischen Journalisten Kring* een request aan de Tweede Kamer doen zenden.

«Men ziet het», zegt Justus, «het betreft heel wat hoogers dan het persoonlijk belang van den veroordeelde. Het gaat hier om het algemeen belang van Indië, waarvoor het veronderde Strafboek met zijn draconische strafbepalingen op hoorn, laster, belediging, blootstelling aan den haat en de minachting zijner medeburgers, en zooda meer, een sta-in-den-weg is. De Indische strafwet is een anachronisme. Zij zet den domper op eerlijke, rondborstige en kloekmoedige uiting der publieke opinie, stremt daardoor den algemeenen ontwikkelingsgang in de Kolonie en leidt tot allerhande abnormaliteiten en perversiteiten. De heer Wybrands zelf zegt ervan, dat veel onrechtvaardigs en verkeerd in Indië door haar veroorzaakt of

Wij waren kort na den middag aangekomen en dadelijk daarop verscheen het opperhoofd met twee notablen om ons te begroeten d. w. z. om met de vlakke hand over mijn knieën te strijken en mij eenige cocosnoten aan te bieden. Wanneer men dat doet dan is dit een bewijs dat er geen vijandelijkheden ondernomen zullen worden. Gedurende de 32 oorlogsjaren is het slechts één enkele maal voorgekomen dat deze Atjehers de plichten der gastvrijheid verzuimden, en een patrouille, die in het dorp overnacht had, bij het kriecken van den dag overvielen. Er moet toen van de zijde der patrouille wel sterk gezondigd zijn tegen de plichten der gastvrijheid daar men zich anders het verbreken der geheiligde traditiën van den Islam niet kan verklaren.

En wanneer het dus niet goed gaat met de Nederlandsche troepen in Atjeh moeten zij zich niet te zeer beklagen over den fanatieken haat der inlanders, want deze doen van hunne zijde wat zij kunnen en gedragen zich veel nobeler dan onze soldaten. Nooit heb ik b.v. met mijne escorte Atjehsche vrouwen ontmoet of mijn manschappen scholden haar uit en beledigden haar op een wijze die haar, als Mohamedaansche vrouwen, dubbel zwaar moest kwetsen.

Te Pantja moesten wij een halven dag rust nemen daar de manschappen al doodop waren. In den kampong konden wij nauwelijks twee kilo rijst krijgen en wij moesten vier uur ver zenden om nog tien kilo te halen, zoodat de manschappen eerst midden in den nacht terug konden zijn. Dit is kenschetsend voor de grenzenlooze armoede die heden ten dage in dit vroeger zoo vruchtbare land heerscht.

Algemeene Berichten.

Betekenis voor Midden-Celebes van de militaire expeditie.

In de laatste Zendingbode vinden wij hierover onder het *Weekoverzicht* van B. C. vermeld:

Voor de reis van Mapane naar het Meer van Posso was vroeger met oponthoud aldaar heen en terug een week noodig langs allerlei kronkelpaden die rekening hielden met tuinen enz., die onderweg door de reizende Toradja's werden aangedaan. Het woord „pad“ is eigenlijk te Europeesch om een spoor aan te duiden waar men soms over hooge steenen moest stappen of klimmen, dan weer eens struiken weggakken om den weg vrij te maken.

Thans bestaat er inderdaad een directe weg, die grotendeels te paard kan worden afgelegd, zoodat Dr. Adriani van een Vrijdag tot een Maandag heen en weer ging naar het Meer en daarbij nog eenige uren van het traject te voet aflegde.

Voor den aanleg en het onderhoud van dezen weg, die voor het Gouvernement onmisbaar is om de verbinding tusschen de nederzetting te Posso en het Meer in stand te houden, zijn aan de bevolking heeren-diensten opgelegd, die betrekkelijk zwaar zijn (vier dagen in de maand). Dit aantal dagen moet in verhouding tot andere streken groot zijn, omdat de bevolking zoo schaars is. Gaandeweg zal die arbeid haar meer direct ten goede komen voor het vervoer van landbouwproducten, maar voorloopig trekt zij er slechts het directe nut van dat de bescherming van het Ned. Gouv. tegen Loewoe oplevert.

B. C.

Louis Bouwmeester's plannen. Uit een door de *Deli Courant* ontvangen particulier schrijven van Louis Bouwmeester wordt medegedeeld, dat de zaken op Java goed gaan. In September vertrekt Bouwmeester naar Europa om nieuwe krachten te engageeren. Hij denkt het voorjaar van 1907 naar Indië terug te keeren, maar in geen geval Deli weer aan te doen.

Allerlei van de Witte-Kruis Kolonie. De heer A. van Emmerik schrijft in het *Witte-Kruisblad* No. 8 van Februari jl. o.a.:

Wij zijn midden in onzen rijstogst. Dit is iets voor de vrouwen en meisjes. Als met de scherpe tandjes van ratten en konijnen worden de halmen onbegrijpelijk vlug een voor een met de ani-ani afgesneden en tot bosjes verzameld. Dit is nu een werkje dat met lust gedaan wordt, en die lust is er niet minder om omdat ze weten dat ze de rijst zelf zullen opeten. Dit is nu wel geen ideale prikkel, maar als men nagaat dat die meisjes en vrouwen vroeger niets hadden dat het leven aantrekkelijk voor hen maakte, met weinig meer dan ellende achter zich en ellende voor zich, met een hopelooze vermoeide uitdrukking op hunne gezichten en men ziet ze nu lachende, opgewekt pratende en zingende aan den arbeid, dan kan men, zoolang men tenminste nog eenig belang stelt in zijn medemenschen, niet anders dan dankbaar zijn.

Het is een aardig gezicht om de vrouwen, meisjes en jongens met hunne bossen pas geoogste rijst naar huis te zien gaan.

Langs een lang slingerend voetpad één voor één achter elkaar zoodat zij soms een lijn vormen van een paar honderd meters lengte. En nog aardiger wordt het als zij daarbij zingen.

En als men denkt dat dit zingen zonder opgewektheid wordt gedaan dan heeft men het glad mis. Soms geloof ik dat een troep Fransche socialisten het in geestdrift en opgewektheid af zouden leggen bij onze menschen.

Wij doen ons best om het zingen aanstekelijk te doen werken op de menschen in de omliggende desas. Hoewel onze vorderingen in die richting langzaam zijn, begint er toch al schot in te komen. Wij gelooven dat wij later Koempoelans zullen gaan houden met een paar duizend Javanen die allen hartelijk mee zullen zingen.

De padie die op het oogenblik geoogst wordt, ligt, voor zij voor goed opgeschuurd wordt in de zon te drogen.

Nu gebeurt het in dezen tijd van het jaar natuurlijk dikwijls dat dreigende regenwolken over de kolonie komen drijven. Het is dan zaak de padie binnen te krijgen vóór dat die wolken zich ontlasten. De betrokken mandoers maken dan, om de menschen en kinderen bij elkaar te krijgen, een leven van belang.

Ajo! ajo!! ajo, o, o!! Evenals de kippen die gevoerd worden komt groot en klein dan aanzetten, dadelijk wetende waarom het te doen is grijpen zij de bosjes te drogen liggende padie en brengen ze de schuren in. De drukte doet denken aan het gesjouw bij het kolenladen te Port Said.

Het trof mij eens bijzonder een vrouw van ± 70 jaren te zien meesjouwen en naast haar een naakt meisje van 2 jaren met moeite in iedere hand een bosje padie houdende, ook al meehelpende.

Bedelaar's hoogmoed. De stroom bedelaars die elken Vrijdag op de Witte-Kruis Kolonie wat voedsel en eenig geld komen halen voor eenigen zeer lichten arbeid, bestaat voornamelijk uit ouden en gebrekkigen.

Nu en dan blijft er een van hen zich voor goed op de kolonie vestigen uit eigen beweging. Onlangs waren er een paar die door de politie hier gebracht werden. Twee oude mannetjes die volstrekt niet schij-

nen in te zien dat het beroep van bedelaar minder eervol is dan dat van Vice President van den Raad van Nederlandsch-Indië. Op zekeren Vrijdag toen er weer een troep bedelaars van Salatiga aankwamen zeide er een tot een der bedoelde mannetjes: „Wel kang ben jij hier nu ook al voor vast?“ Waarop de ander antwoordde met het air van een rentenier die zich pas een villa te Velp heeft aangeschaft: „Ach ja, ik ben besloten om hier maar mijn daagjes te enden!“

Het oordeel van Dr. Horhrentiner over Java en de Nederlanders als Kolonistors.

Uit een artikel van het *Alg. Handelsblad* van Zondag 1 dezer getiteld: *Van een Mooi Land*, dat, hoewel niet als Aprilgrap bedoeld, den gewetensvolle lezer toch nu en dan een bloos van schaamte op de kaken moet jagen, nemen wij het onderstaande over:

„Men zegt, dat Molière zijne comedies aan het kamer-meisje placht voor te lezen, om er haar oordeel over te hooren. In den meeningsstrijd der meester-zingers hooren we Hans Sachs voorstellen, de eindbeslissing te laten aan het volk. Mij heeft het altijd voordeelig toegeschen kennis te nemen van het oordeel van anderen over ons werk. En van dit standpunt leek mij dan ook bijzonder lezenswaardig, wat dr. Horhrentiner, verbonden aan den moeien Geneefschen Alpentuin en bovendien een fijnvoelend, veel-belezen naturalist, op een zijner voordrachts-avonden voor een buitengewoon talrijk publiek in de universiteits-aula gezegd heeft over Java.

De lezing begon met eenige algemeene mededeelingen over grootte en ligging van het eiland. Dat het kleine Holland heer en gebied bleef over een rijk, dat zoovele malen groter is, bewijst, dat de Hollanders zijn des bons et fins colonisateurs. In Nederlandsch-Indië ziet men precies het tegengestelde gebeuren, van wat men in Engelsche en Fransche koloniën kan opmerken: de inlandsche bevolking neemt steeds in aantal toe. Dat men in Hollandsche kringen en dagbladen nu en dan scherpe afkeuringen vernoot over het toegepaste systeem, is eerder een goed dan een slecht teeken. De Hollanders zijn een eenvoudig, braaf volk, van nature geneigd «de médire de soimême». Spreker heeft veel gereisd, verschillende koloniën bezocht, maar nergens niet alleen iets beters, maar een even zoo gunstigen toestand gevonden. Het regeerstelsel wordt als vernuftig en mild geprezen: de macht der inlandsche vorsten is, zonder die te flauken, eigenlijk tot nul geworden, door slimme toepassing van het «verdeelen en heerschen»; de bevolking-zelve wordt vooral niet door geforceerde kerstening tegen hare meesters verbitterd. De algemeene indruk is, dat de Javanen voor den blanke eerbied en genegenheid heeft en dankbaar het vele goede erkent, dat de beschaving en de moderne hulpmiddelen aan zijn land gebracht hebben. Spreker laat ter zijde een enkele particuliere onderneming; hij heeft natuurlijk niet op de eerste jaren der Oost-Indische Compagnie het oog. Hij aarzelt echter niet de volgende verklaring af te leggen:

„Ces petits Javanais, quoique travailleurs et sobres sont si insoucians qu'ils seraient en proie à la misère et la famine n'étaient le gouvernement paternel des Hollandais. Ce dernier les traite en enfans, et même en enfans gâtés, dont nous avons vu des preuves plusieurs fois.“

Na deze algemeene inleiding werd allereerst een bezoek gebracht aan den plantentuin te Buitenzorg, deze in heel de wetenschappelijke wereld eenige instelling. De maanden daar doorgewerkt blijven voor dezen plantenvriend de heerlijkste herinnering zijns levens.

Want het is geen tuin, geen station voor plantenstudien, geen voornamelijk instituut, maar 't is een faculteit der wetenschap van Oostersche plantenkunde. Men pleegt Java de parel aan den kroon van den Indischen Archipel te noemen — de plantentuin van Buitenzorg «c'est l'étincelle qui brille et flambe dans cet admirable bijou».

Doch de heerlijke rijkdommen van Java kwamen eerst recht uit, toen de geleerde spreker in het tooverspel zijner prachtige collectie lichtbeelden een paar wetenschappelijke uitstapjes maakte naar de Gedeh, naar Tengger en naar Tjilatjap. Die pracht laat zich niet beschrijven; en met welk een zorg waren deze reizen voorbereid. De hoorders hebben alles meegemaakt, zelfs de eerste voorbereidselen in het breed-uitgebouwde hotel Matarang. Zij hebben vol verwondering opgezien naar de hooge watervallen, die imposanter zijn dan die van Schaffhausen. En zij zagen de zwarte jongens huiverig af dalen in de steile ravijnen, om er de eetbare vogelnestjes te plukken, die voor het Hollandsche gouvernement zoo'n beetje lijken op het nest met de gouden eieren. Met fraai geïsoleerde kap-messen hebben zij zich een weg gebaad door de maagdelijke wouden, en er boomen gezien, die meer dan 60 meters hoog hun trotsche kroon droegen, of met honderd wortels, uit de takken neergelaten, een zuilen-tempel geleken. Op hunne tenten hebben de tropische regens neerzestroomd, en op den beroemden bergzadel van Tengger hebben de lage mossen, de koude winden en de halster-klokken der buffels hen aan de Zwitsersche dalen herinnerd. Hun weg ging langs een Brahmanna-dorp, dat eerbiedig lag neergehurkt tegenover den geheimzinnigen en goddelijken Bromo (is Brahma); of ze gleden langzaam naar het heilige schiereiland, dat de klassieke bloemen voortbrengt, waarmede de Soesoehoenan zich tooit op den dag zijner kroning. Wetenschappelijke onderzoekingen en kinderlijke nieuwsgierigheid hebben elkander op deze tochten afgewisseld.

En eindelijk is er een kleine halt gemaakt op een der proefvelden van den Gedeh, waar Pa-Idang hen meenam naar de proefvelden. Pa-Idang is een Javaansche bediende, en een goede bekende van alle geleerden, die naar Java kwamen voor hunne plantenstudien. Hoe

oud hij is, moet men hem niet vragen: in dit land der eeuwige lente is het moeilijk de jaren te tellen. Maar een beter plantenkenner dan Pa-Idang zoekt men op Java vergeefs, en toch bevat de catalogus van den plantentuin meer dan tienduizend exemplaren, behalve de gedroogde!

Van Vreemde Koloniën.

Opium in de Philippijnen. Het opium is voor de Philippijnen een middel van ondergeschikt belang. De Philippinos voelen niet veel voor 'n pijpje en het zijn nagenoeg uitsluitend de omstreeks 40000 Chineezen in den archipel, die met de Moros aan het heulsap hun offer brengen.

De Commissie voor de Philippijnen, het wetgevend lichaam der kolonie, heeft nu onlangs eene nieuwe opiumwet in elkaar gezet, waarbij waarschijnlijk met uitsluiting der Moros-provincie, die nog onder militair bestuur staat, het opiumschuiven aan allen verboden wordt, behalve aan de Chineezen, die daartoe tegen betaling van 1 peso per jaar vergunning kunnen bekomen. Voor den verkoop van opium moet door den groothandelaar een recht van 1000 pesos per jaar betaald worden, terwijl de verkoop in het klein wordt toegestaan tegen betaling van een recht van 150 pesos per jaar, afgescheiden nog van de verbruiksbelasting in de kolonie, waarbij een vast recht geheven wordt van alle transactien hoe gering ook in de kolonie.

Ontvangsten uit dit middel zouden besteed worden aan de propaganda tegen het opium-verbruik, uitzending van philippijnische studenten naar de Vereenigde Staten, betaling van philippijnische onderwijzers en oprichting van schoolgebouwen.

Het ontwerp wordt aan het oordeel van belangstellenden onderworpen, die in openbare zittingen in de Marble Hall te Manila der Commissie hunne denkbeelden kunnen mededeelen.

Wordt het ontwerp wet, dan blijft deze toch slechts tot 1908 van kracht, in welk jaar volgens besluit van het Congres te Washington het verbod van allen invoer van opium — behalve voor medicinale doeleinden — in werking treedt.

De Engelsch-Indische begroting. In de zitting van den Raad des Onderkonings, den 21sten Maart jl. te Calcutte gehouden, werd de begroting voor het jaar 1906—1907 ingediend, waarbij door den directeur van financiën, den heer Baker, de gebruikelijke millioenenrede werd gehouden.

De ontvangsten worden gerekend 86.495.100 ponden sterling of omstreeks 1038 millioen gulden te zullen bedragen tegen 85.621.000 ponden sterling of omstreeks 1027 millioen gulden aan uitgaven, zoodat een overschot verwacht wordt van 874.100 ponden sterling of ongeveer 10½ millioen gulden. Eene vergelijking tusschen de ontvangsten van Engelsch-Indië en die van Nederlandsch-Indië wijst nagenoeg dezelfde verhouding aan als die welke er bestaat tusschen het aantal inwoners van beide koloniën, d.i. die van 1 : 7.5. Wat de uitgaven betreft, zijn die voor onze kolonie veel hooger en komen we tot eene verhouding van 1 : 6.5, tengevolge waarvan dan ook de begroting van Nederlandsch-Indië een nagenoeg even aanzienlijk deficit uitwijst als het batig saldo bedraagt, dat voor Engelsch-Indië verwacht wordt.

Wij hopen nog eens meer op deze begroting van het, met onze groote kolonie in Azië zooveel overeenkomst biedend Engelsch-Indische rijk terug te komen.

Voor heden wenschen wij ons in de eerste plaats er toe te bepalen om er op te wijzen, hoe langs twee verschillende wegen vorenbedoeld verschil in uitkomst kan worden verklaard.

In de eerste plaats dan zien we, dat vorenbedoelde ontvangsten en uitgaven voor Engelsch-Indië slechts betrekking hebben op die, welke uit de gewone middelen worden verkregen en bestreden, terwijl daarnaast onder de kapitaal- en schuldrekening der kolonie een bedrag van nagenoeg 158 millioen gulden aan buitengewone uitgaven, rente en aflossing staat, waarin ten deele door het sluiten van leeningen, eene in Engeland en eene in de kolonie, ten bedrage resp. van 24 en 36 millioen gulden zal worden voorzien. Eene leening, in verhouding van het aantal inwoners, van 8 millioen gulden zou een goed deel van het deficit der Nederlandsch-Indische begroting doen verdwijnen.

Er is echter meer.

De militaire uitgaven in Engelsch-Indië zijn in de laatste vijf jaren met omstreeks 15 percent toegenomen en worden voor het komend begrotingsjaar op 21.841.600 ponden sterling geschat tegen 18.821.272 ponden sterling in het jaar 1902—1903 uitgegeven. Die progressie is weinig aanbevelenswaardig en voorschijnt is, waar de opperbevelhebber van het Engelsch-Indische leger, lord Kitchener, ook onder de nieuw-opgetreden liberale engelsche regeering steun vond op zijn weg, die leidde tot het aftreden van lord Curzon als onderkoning, wegens het te zeer op den voorgrond treden der militaire eischen, niet te verwachten, dat aan het opdrijven der militaire uitgaven een einde zal komen. Toch zullen deze voor 1906—1907 slechts ongeveer 262 millioen gulden of omstreeks 8.73 gld. op elke 10 inwoners bedragen, tegen b.v. in 1905, om geveer 10 75 gld. op elke 10 inwoners in Nederlandsch-Indië. Vanwaar dat verschil?

De militaire uitgaven voor het dienstjaar 1906—1907

voor Engelsch-Indië uitgetrokken laten zich als volgt verdeelen: omstreeks 21 miljoen ponden sterling voor het leger en ruim 800.000 ponden sterling voor marinedoeleinden, d.w.z. dat het groote Engelsch-Indische rijk aan zijne maritieme defensie ongeveer evenveel ten koste legt als Nederlandsch-Indië. Hadde laatstgenoemde kolonie niet zulk eene, voor hare middelen dure marine te onderhouden, maar in evenredigheid evenveel d.i. ongeveer 0.30 gld. in plaats van 2.25 gld. daarvoor te betalen, dan zou het nadeelig verschil, waarop wij hiervoren wezen, niet alleen zijn opgeheven, maar ook alweer een groot deel van het deficit der Nederlandsch-Indische begroting tot het verleden behooren.

Wij geven toe dat vorenstaande redeneering niet geheel opgaat — een eilanden-rijk als het onze zal voor locale doeleinden in evenredigheid meer aan zijne marine moeten ten koste leggen dan een vastelandskoloniaal rijk als Engelsch-Indië. Maar de marine-uitgaven in Nederlandsch-Indië dienen in hoofdzaak voor moederlandsche doeleinden. Engeland dat met zijne vloten en maritieme vaste punten de zeeën beheerscht, heeft niet noodig in Engelsch-Indië een krachtig deel zijner vloot vast te leggen, om zich het bezit dier kolonie van de zeezijde te verzekeren. Nederland moet dat ten opzichte van zijne kolonie in Azië wel doen, en wanneer dan zooals onlangs, versterking dier vloot noodig is tot handhaving der neutraliteit — een vóór alles moederlandsch belang — zien onze vroede mannen op het Binnenhof zich verrast door een neutraliteitswetjé, waarbij 'n genereus? sparcie-sparoe tusschen kolonie en moederland wordt toegepast ten aanzien van de kosten nog alleen van twee extra uitgezonden schepen. Alsof de neutraliteitskosten daarmee gedekt werden. Een juister begrip ten onzent ten aanzien van de lasten, die een koloniale mogendheid naast de lasten heeft te dragen, zou de militaire lasten voor Nederlandsch-Indië zeer zeker meer in overeenstemming brengen met die aan Engelsch-Indië opgelegd.

Anderzijds geeft het cijfer der leger-uitgaven voor Engelsch-Indië ons een ander lesje, dat om te waarschuwen tegen overdreven bezuinigingen. Engelsch-Indië legt in evenredigheid evenveel aan zijn leger ten koste als onze kolonie in Azië, maar komt daarmee als „supporting army” veel beter voor den dag dan wij in Insulinde met het onze, dat alle krijgsvoorraden uit het moederland moet betrekken. Ook hier worden door dislocatie over een aantal eiland-groepen, kostbare overzeesche expeditiën de uitgaven hooger dan in Engelsch-Indië, en bezuinigingen op die uitgaven zouden de waarde van het leger niet verhoogen.

Hebben wij in het vorenstaande uiteengezet dat bij in evenredigheid van het aantal inwoners der beide koloniën nagenoeg gelijke inkomsten, het middel der leeningen en een billijker opvatting van de lasten eener koloniale mogendheid door Engeland, Engelsch-Indië in staat stellen op een overschot te wijzen, terwijl Nederlandsch-Indië in de laatste jaren aan een chronisch deficit souffreert, laat ons thans eens enkele, door den heer Baker in zijne rede aangevoerde, ook voor ons belangrijke punten onder de oogen zien.

Den 31en Maart 1905 bedroeg de totale lengte van het spoorwegnet in Engelsch-Indië 27.728 engelsche mijlen of 44.364 kilometers, d.i. ongeveer 1.48 kilometer op elke 10.000 zielen der bevolking. Onder het totaal cijfer zijn begrepen 14.772, 11.778 en 1.178 engelsche mijlen met een spoorwijdte resp. van 1.65 meter, één meter, en diversen. In het loopende jaar zullen aan deze totalen resp. toegevoegd worden of zijn 389, 487 en 80 engelsche mijlen, terwijl in het volgend begrotingsjaar gerekend wordt op den aanleg van 973 engelsche mijlen.

Wanneer we hierbij weder in vergelijkingen treden ten opzichte van Nederlandsch-Indië, dan zien we dat Java met zijn omstreeks 4000 kilometers aan hoofd- en secundaire lijnen, d.i. 1.30 kilometer op elke 10000 zielen der bevolking, in dit opzicht bij Engelsch-Indië achterstaat, terwijl onze kolonie in haar geheel, de Sumatra-lijnen inbegrepen, omstreeks 1.25 kilometer op elke 10000 zielen der bevolking uitwijst, zoodat wij in verhouding nog ongeveer 1000 kilometers bij de Engelschen in Indië ten achter zijn. Dit feit is te opmerkelijker waar in onze kolonie de spoorwegen al zeer spoedig goed renderden, terwijl in Engelsch-Indië eerst in het begrotingsjaar 1899—1900 winsten door het spoorwegbedrijf van den staat werden afgevoerd, ten onzent de prikkel om voort te gaan op den weg der ontwikkeling, dus zooveel te eerder zich kon doen gevoelen. Die winsten worden voor het loopende jaar in Engelsch-Indië op 24 miljoen gulden, voor het volgende jaar op ruim 26.5 miljoen gulden geschat.

Een andere aangelegenheid, die begrijpelijkerwijze onze belangstelling wekt is het irrigatie-wezen in Engelsch-Indië.

Aan de rede van den heer Baker ontleenen wij het volgende:

„Op het einde van 1904—1905 hadden wij 3613 lakhs roepjen (1 lakh = 100.000 en 1 roepij = 80 cents) aan productieve werken besteed en 258 lakhs aan protectieve werken. Het areaal daardoor beheerscht en beschermd strekte zich uit over 43½ miljoen acres (ongeveer 22 miljoen bouws), terwijl 20.167.967 acres (nagenoeg 10.5 miljoen bouws) feitelijk werden geïrrigeerd. Gedurende het loopende jaar hopen wij aan de beschermde oppervlakte 52.000 acres te zullen hebben toegevoegd. De netto opbrengst aan den staat, wordt na aftrek van alle last en renten inbegrepen op 154 lakhs roepjen geschat.”

Van eene vergelijking op dit gebied met den toe-

stand in Nederlandsch-Indië, zij er nogmaals op gewezen dat men indachtig zij, dat Engelsch-Indië wel slechts twee en een half maal zoo groot is als Nederlandsch-Indië maar ongeveer 7.5 maal zooveel inwoners telt als onze kolonie in Azië.

Wanneer wij echter het irrigatie-wezen in Nederlandsch-Indië beschouwen daar waar het tot zijn recht kwam, op Java namelijk, dan zien wij dat de toestand aldaar met ruim 1.600.000 bouws geïrrigeerde velden voor eene bevolking, gelijkstaande met het een tiende deel der bevolking van Engelsch-Indië op een oppervlak, gelijkstaande met het een veertigste deel van die kolonie, den toets eener vergelijking met Engelsch-Indië gevoelig kan doorstaan, en zulks te meer waar in tegenstelling met wat we op Java zien, het grootste deel der werken in Engelsch-Indië werd aangelegd met nagenoeg wiskunstige zekerheid van hunne productiviteit, als middel nl. tot landontginning.

Opmerkelijk is b.v. de houding nu der engelsch-indische regeering ten opzichte van een ontwerp, dat de kolonie op omstreeks 72 miljoen gulden zou komen te staan, gelijkstaande dus in verhouding met een ontwerp voor ons Indië ad 10 miljoen gulden, het Toengabhadra-ontwerp voor Madras, dat bepaald noodig wordt geacht om in tijden van droogte de districten Bellary, Amantapur, Kurnool, Cuddapah en Nellore, tot een oppervlak van 2 miljoen acres voor herhaaldelijk voorkomende misoogsten te vrijwaren.

„Het gouvernement”, zeide de heer Baker, „zal zich niet laten weerhouden (door de kosten en de onzekerheid betreffende de productiviteit) indien het bij deugdelijk onderzoek zal gebleken zijn, dat het ontwerp onmisbaar is voor de volledige bescherming van een uitgestrekte, dichtbevolkte streek. Maar het zal een punt van ernstige overweging uitmaken, of andere deelen van Indië niet nog dringender eischen stellen in dit opzicht, en of het groote bedrag niet elders voordeliger zou kunnen worden gebruikt.”

Zulk een voorbeeld eischt zeker geen onvoorwaardelijke navolging; het zakelijkheids-principe dringt hier te zeer het moreel op den achtergrond.

Toch valt ook hier weer een lesje voor ons te putten. Omstreeks 330 miljoen gulden is het bedrag door het gouvernement in Engelsch-Indië aan irrigatiewerken besteed. Dit bedrag is in zijn geheel, dus ook dat voor de werken, waarvan de productiviteit niet vaststond, gevonden uit leeningen, waarvoor thans wel is waar ongeveer 13 miljoen gulden aan interest moet worden betaald, d.i. omstreeks 4 percent van het aanlegkapitaal, maar dat kan er wel af zooals blijkt uit de netto-winst ad 13 miljoen gulden, na aftrek van alle kosten met inbegrip van de rente.

Leeningen! We denken aan de oppervlakten, die nog op Java wachten op het heilbrengend water, denken aan de onmetelijke velden in de buitenbezittingen, waar door middel van landontginning een bron van inkomsten voor de kolonie is weggelegd.

Mochten wij den huidige toestand op dit gebied in Nederlandsch-Indië in vergelijking met dien in Engelsch-Indië alleszins bevredigend achten, de rede van den heer Baker leert ons dat thans 44 werken onderhanden zijn of nog slechts op sanctionneering door het gouvernement wachten, waardoor in de eerstvolgende jaren weder een 10 miljoen acres of ruim 5 miljoen bouws aan het te irriteren oppervlak zullen worden toegevoegd. Meerdere aandacht dan te voren wordt hierbij geschonken aan werken, waarvan de productiviteit niet vaststaat of zeer gering wordt geacht, waar toch het bedrag van ruim 2931 lakhs roepjen aan bedoelde ontwerpen te besteden nagenoeg gelijkelijk verdeeld is over productieve en protectieve werken.

Leeningen slechts kunnen onze kolonie in Azië in staat stellen dezen voorsprong in te halen. Moge spoedig daartoe kunnen worden overgegaan.

Onder de ontwerpen in Engelsch-Indië is er een, dat bijzonder de aandacht verdient als een nieuwe proeve van irrigatie in die kolonie.

Op het eiland Divi in den mond van den Kistna zullen 50.000 acres in irrigatie worden gebracht op de wijze, als in Egypte wordt gevolgd, nl. door het oppompen van water uit de rivier om dat op de velden te brengen. Tot nu toe moest hier van deze wijze worden afgezien wegens de hooge kosten. De vorderingen op het gebied der machines, waarbij petroleum als brandstof wordt gebedigd, welke zooveel goedkoop is dan steenkool, heeft er toe geleid deze proef te nemen, waarbij het water van den Kistna door centrifugaal-pompen, gedreven door Diesel oil-engine's zal worden opgepompt. Mocht deze proef tot bevredigende resultaten leiden, zegt de heer Baker, dan zullen tal van ontwerpen uitvoerbaar worden, die nu om de hooge kosten moeten worden nagelaten.

INGEZONDEN

Esprit de Clocher?

Ons artikel „Deloyaal”, in het K. W. van 12 April j.l. is door H. van een onderschrift voorzien. Van dit laatste willen wij hier even iets in het midden brengen.

„Van verdachtmaken is geen sprake”, schreef H. „De redactie van de B. H. kennen wij niet en tegen haar blad hebben wij niets. 1)”

Wij nemen acte van deze verklaring. „Wij hebben ons, en naar wij vermeenen terecht, geërgerd over de termen waarin de Redactie zich over een collega uitlaat en vooral over de wijze,

waarop de groote trom wordt geroerd, om de Inlanders aan te sporen tot het nemen van een abonnement op de B. H.”, deed H. hierop onmiddellijk volgen.

Begrijpen, wie het begrijpen wil.

H. had niets tegen het door ons geredigeerd blad. H. ergerde zich alleen maar over de termen, waarin wij ons over een collega uitlieten, die ons herhaaldelijk in den loop van twee jaren — zegge twee volle jaren — op de grievendste manier beleedigd heeft. H. mocht zich ergeren, maar wij... wij o neen, wij mogen ons niet ergeren. Wij staan zeker als mensch veel hooger dan onze collega en ook dan H.

H. sprak verder over „het roeren van de groote trom.”

Het begrip „groote trom” schijnt den heer H. niet helder voor den geest te staan.

Noemt H. het soms ook „roeren van de groote trom”, als de Vereeniging „Oost en West” in haar orgaan schrijft:

„Op den zooveelsten van zekere maand zal door onze Vereeniging een Tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid geopend worden. H. M. de Koningin heeft onze presidente de mededeeling laten doen van Haar aanstaand bezoek op den zooveelsten. Het entree is slechts vijftig centen”, om dan later te berichten dat H. M. voor zooveel duizend gulden nabestellingen gedaan heeft van dit of dat artikel?

Als H. dit ook „roeren van de groote trom” noemt, dan hebben wij er vrede mede.

Inderdaad, in deze verlichte eeuw heeft men al vreemde begrippen van eenvoudige zaken.

Hetgeen de een gedurende twee jaren gedaan heeft, mag een ander niet doen, neen in het geheel niet.

De Indische Regeering heeft zelf per circulaire bekend gemaakt, dat de B. H. zooveel mogelijk in handen moet komen van alle lezende Inlanders, waarom zij dan ook een renteloos voorschot en vrijdom van porto gegeven heeft. De redactie van het aanbevolen blad echter mag hierover in haar eigen blad niet schrijven, want dit is „roeren van de groote trom.”

Het blad, dat door den Indischen journalist, dien H. in bescherming genomen heeft, „een prullig blaadje” genoemd werd, kan, volgens denzelfden heer H., „de groote trom roeren”. (Onwillekeurig valt daarmee aan ons blad een eer ten deel, die H. het misschien benijdt.)

Zooveel contradicties bij elkander in een artikelje van 27 regels lang, hebben wij ook nog maar zelden gelezen.

H. heeft niets tegen het door ons geredigeerd blad. Desniettemin schrijft H.:

„Onthoudt het blad zich van zulke praktijken (praktijken die door de Indische Regeering zelf uitgeoefend zijn, Red. B. H.) en ook van het plaatsen van kwakzalvers-advertentiën...”

Wij, die evenals H. voor de geneeskundige wetenschap veel voelen, wij zijn er natuurlijk voor, om dergelijke advertenties niet in de B. H. op te nemen; maar de redactie van een tijdschrift heeft niet veel te zeggen, wat betreft de administratie van haar blad.

En door den heer C. B. en door ons zijn over het plaatsen van dergelijke annonces in de tegenwoordige B. H. bedenkingen geopperd. En onze administratie is ook bereid om geen nieuwe contracten meer over patent-medicijnen aan te gaan. Maar wij kunnen en mogen niet eischen, dat de administratie van de B. H. contractbreuk pleegt, de overeenkomsten schendt door haar aangegaan, lang vóór dat de Regeering de Bintang steunde.

De raad van H. in casu willen wij dus gaarne ter hand nemen.

Als medicus willen wij nóg verder gaan, en wij stellen H. daarom voor, een internationale vereeniging, met H. als president, op te richten, die ten doel heeft, krachtig te protesteeren tegen de praktijken van de groote en kleine bladen, die zoo gaarne advertenties over „kwakzalvers-medicamenten” en over artikelen van Neomalthusianisme enz. enz. opnemen.

Wij zijn er zeker van, dat het nageslacht later een standbeeld voor H. zal oprichten. Wellicht krijgt H. nog den Nobelprijs.

Onder dankbetuiging aan de redactie van het „Koloniaal Weekblad” voor de verleende plaatsruimte en belovende tevens haar niet meer lastig te zullen vallen, daar wij ons debat met H. wenschen te sluiten, teekenen wij met hoogachting,

Uw dw. dr.,

Red. B. H.

Nijmegen, 13 April 1906.

1) De spatieering is van ons.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap. Deel XLVIII, afl. 3 en 4.

Historische aanteekeningen over Soemba (residentie Timor en Onderhoorigheden), door J. de Roo van Alderwerelt. — Prototype en variant in de Doerga-voorstelling van de Hindoesche beeldhouwkunst op Java, door J. Knebel (met plaat). — Main beripat. Een Billitonesch schermfeest, mededeeling van W. H. C. Doorman.

De opvoeding van regentsdochteren, door M. van Geuns. — Een goed voorbeeld (de bestrijding van malaria), door Dr. J. Groneman. — De drie kabouterjes (opvoering der kinder-operette te Tjandi, Samarang), door San Marten (met foto's.) — Het gouvernementsgebouw te Kwala Loempoer (met afb.). — Dwars door het oerwoud naar den kawah Tjiwedeh en den kawah Poetih (vervolg), door J. G. Doorman. — Indische indrukken, door Carlo (vervolg). — De regentsdochter, roman van Victor Ido (vervolg). Enz.

De Indische Mercur. 17 April 1906. No. 16.

Nogmaals de Staats-exploitatie der houtvesterijen op Java, door A. H. Berkhout. — Het arbeidscontract op Java en de wettelijke regeling daarvan, door v. L. C. — De bastaardenten van Bronvaux, door A. H. B. — Cacaocultuur, door F. W. Morren. — Een boek over den Amerikaanschen landbouw, door T. — Samenstelling van cocosnoot, door H. S. Walker te Manila 1906. — Het bewaren van zaden. — Reglement van het Arbitrage-Bureau te Amsterdam voor coprah. — Vragenlijst van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten. — De geschiedenis van de „Standard Oil Company“ (vervolg). — Aardnoten (Katjang tanah), (vervolg). — Uit Consulaire verslagen. — Verslagen van Maatschappijen.

Veeartsenijkundige Bladen voor Ned.-Indië
Deel 17. Afl. 4.

De veeteelt in de residentien Kadoe en Banjoemas in verband met den economischen toestand van de bevolking. — Tiende jaarverslag van het Instituut Pasteur. — Aanplant, onderhoud en oogsten van veevoedergewassen, door P. A. — Veeteelt en veestapel op Java, door M. E. B. — De ponies bij het 3e veldeskadron, door C. G. Daniels. Enz.

Vereeniging Moederland en Koloniën.
6e jaar. 1905—1906. No. 2—3.

Verslag over de werkzaamheden in het vijfde vereenigingsjaar 1905. — Lezing van den heer C. F. Zeeman: Eene kleine bijdrage tot het Inlandsch onderwijsvraagstuk.

Indisch Genootschap. Vergadering van
13 Maart 1906.

De grenzen van Nederlandsch-Oost-Indië. Voordracht (met discussie), door den heer G. Nypels.

Berichten van de Utrechtsche Zendings-
vereeniging. April 1906.

Jaarverslag over het Conferentiejaar 1904—1905 van den zendingspost Tobèlo (slot). — Duma-Galèla, (eiland Halmahera). — Mededeelingen. Enz.

Brengt een bezoek aan
BOEATAN,
PLAATS 9. DEN HAAG.
Permanente Tentoonstelling
van Indische Kunst en Nijverheid.
VERKOOP en NABESTELLING.
Toegang VRIJ.
Thee met Ind. gebak van 3—6 ure n.m.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende

wonende te wenscht
donateur-trice te worden der Vereeniging **Oost**
lid
en West tegen een jaarlijksche contributie
van f
den 190

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofd-
bestuur:
L. P. F. SCHIMPF.
Theresiastraat 8. Den Haag.

Algemeene Wissel- en Effectenbank

28a, PRINS HENDRIKSTRAAT, 's Gravenhage.

COMMISSARISSEN: }
R. DE LANNOY, *President.*
L. J. ELKHUIZEN, *Secretaris.*
D. HEIJTING SR.
H. K. J. VAN DEN BUSSCHE.
DIRECTEUR: P. J. J. W. GIEBING.

**Belast zich met In- en Verkoop van Effecten
en verricht verder alle Bankzaken.**

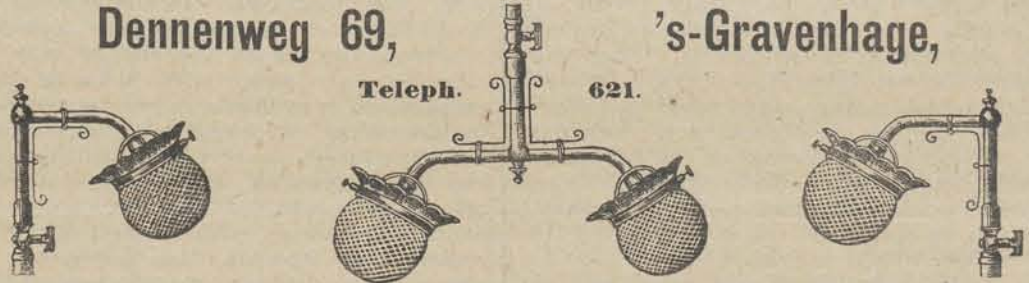
Neemt gelden à deposito met opzegging van:

1 dag	10 dagen	1 maand	6 maanden	1 jaar
2 $\frac{1}{4}$ %	2 $\frac{1}{2}$ %	3 %	3 $\frac{1}{2}$ %	4 %

De N. V. Maatschappij „ASTRA”,

Dennenweg 69, 's-Gravenhage,

Teleph. 621.

beveelt zich beleefd aan voor: den **aanleg** en de **herstelling** van GAS-, WATER-, ELEC-
TRISCHE- zwak- en sterkstroom leidingen, **polijsten**, **vergulden**, **vernikkelen** en
herstellen van metalen voorwerpen; ook wat tot het Smidsvak behoort, leveren van KAP-
KROON-, KANTOOR en ELECTR. LAMPEN met diverse kappen en **korallen** randen.
Voorts wordt de aandacht verzocht voor de Specialiteit in **ALUMINIUM KEUKEN-
GEREEDSCHAP**, tot zeer scherp gestelde prijzen.

Dit artikel is nog in deugd- en duurzaamheid of prijs ooit overtroffen.
Complete CLOSETS, FONTEINEN, ZINKEN, GEEMAILLEERDE en STALEN BAD-
KUIPEN met en zonder Geysers voorhanden.

Prima GASGLOEILICHTKOUSJES, GLASWERK enz.; GASCOMFOREN in verschillende
modellen WEEGSCHALEN, GUMMISPONSEN, GASSLANG in metaal en gummi.

Onderhouden van gasgloeilichten tegen zeer billijke voorwaarden. Kousjes **ook** voor de ver-
schillende **hangende** lichtsoorten zijn in voorraad, riekend licht wordt onmiddellijk verholpen.
Orders voor Indië worden spoedig en tot de goedkoopste prijzen uitgevoerd.

Een der directeuren was jaren lang in den handel op Java, zoodat alle gewenschte in-
inlichtingen kunnen worden verschaft aan hen die van of naar Indië vertrekken.

Vraagt prijsopgaaf.

Zeer geschikt voor Indië.

Lyro-Barlock Comp.

75, Wagenstraat 75,

Den Haag.

26000

prima kwaliteit platen

aan een kant bespeelbaar,

(voor iedere Machine geschikt),

worden opgeruimd,

wegens invoering van dubbel bespeelbare platen.

Imperial Records **van f 4.50 nu f 1.50.**

Groote Platen **van f 2.50 nu f 0.95.**

Kleine Platen **van f 1.25 nu f 0.47 $\frac{1}{2}$.**

Tevens worden wegens vergrooing der zaak een groote partij Spreek-
machines van af f 8.75 en hooger opgeruimd.

**Tevens opruiming van Muziekinstrumenten, Phototoestellen,
Tooverlantaarns, Sport-Artikelen, enz.**

Na toezending van het bedrag, worden de gewenschte Platen, Spreek-
machines, enz., onmiddellijk overgezonden.

Catalogus en Prijscurant worden op aanvraag kosteloos toegezonden.

L. F. WAGNER & Co.,

75, WAGENSTRAAT 75.

DEN HAAG.

TELEFOON 3544.

AMSTERDAM,
Damrak 18.
Telefoon 5767.

ROTTERDAM,
Agniesestraat 79.

Bij uitzondering wordt ook Zondag 1 April ons
MAGAZIJN open gehouden.